

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 33/2002 vp

Hallituksen esitys Iranin islamilaisen tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä tammikuuta 2003 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Iranin islamilaisen tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 263/2002 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- yksikön päällikkö Jukka Nystén, ulkoasiainministeriö
- dekaani, professori Reijo E. Heinonen, Joensuu yliopisto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Iranin islamilaisen tasavallan kanssa 4 päivänä marraskuuta 2002 allekirjoitetun sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen ja voimaansaattamislakiehdotuksen. Sopimuksen tarkoituksena on selkiinnyttää erityisesti sijoituksia koskevia oikeudellisia perusteita maiden välillä sekä edistää ja tiivistää taloudellista yhteistyötä Iranin islamilaisen tasavallan kanssa. Sopimuksen avulla halutaan varmistaa suotuisat edellytykset toisen sopimuspuolen kansalaisten ja yritysten sijoituksille toisessa so-

pimusmaassa sekä tunnustetaan tarve suojella niitä.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset. Esitykseen sisältyy lakiehdotus eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Suomi pyrkii kahdenvälisellä sijoituksia edistävällä ja suojaavalla sopimuksella turvaamaan yritysten ja teollisuuden yleiset toimintaedellytykset Iranissa. Investointisuojausopimus pyrkii suojaamaan sijoituksia poliittisilta riskeiltä ja lisäämään sijoitusympäristön ennakoitavuutta ja alentamaan siten yritysten sijoituskynnystä.

Sopimus vahvistaa suomalaisen investoijan suoja, mutta ei esityksen mukaan poista kaikkia perusongelmia. Pakkolunastuksen korvattavuus ei esityksen mukaan toteudu sopimuksessa sen tasoisesti kuin Suomi olisi lähtökohtaisesti edellyttänyt. Sopimus ei myöskään kiellä suoritusvaateita, kuten Suomen sopimukset yleensä tekevät. Myöskin aiheutettujen vahinkojen korvausvelvollisuus todetaan sopimuksessa yleisemmällä tasolla kuin Suomen sopimuksissa yleensä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sopimus antaa suomalaisille sijoituksille kuitenkin riittävän suojan poliittiselta riskiltä ja lisää tyydyttävällä tavalla investointiympäristön ennakoitavuutta. Iranin näkemykset ulkomaisten sijoitusten suojaamisesta poikkeavat huomattavasti teollisuusmaiden vastaavista. EU-maista investointisuojausopimukset on tehty vasta Italian, Itävallan, Kreikan ja Saksan kanssa.

Euroopan unioni aloitti ihmisoikeusdialogin Iranin kanssa lokakuussa 2002. Ihmisoikeusdialogin puitteissa voidaan käsitellä yleismaailmallisia ihmisoikeusasioita. Suomi aloitti vuonna 1999 oman ihmisoikeusalan asiantuntijoiden seminaaritoiminnan Iranin kanssa. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös taloudellisen yhteistyön avulla edistetään poliittista dialogia Iranin kanssa ihmisoikeuksien edistämiseksi. Valiokunta

pitää siksi valitettavana, että sopimuksesta puuttavat viittaukset kansainvälisesti hyväksyttyihin työntekijöiden oikeuksiin ja ympäristönsuojeluvälvoitteisiin.

Iranin vienti koostuu pääasiassa raakaöljystä, elintarvikkeista ja tekstiileistä. Ulkomaankauppa on kasvanut tasaisesti viime vuosina. Iranin talous tarvitsee ulkomaisia sijoituksia ja teknologista tietämystä erityisesti öljy- ja kaasusektorin kehittämiseksi. Avoimempi investointipoliittikka perustuu vuoden 2000 talousuudistukseen ja suhteiden normalisointiin länsimaiden kanssa. Talouden näkymät ovat riippuvaisia lähinnä öljyn hinnasta, Yhdysvaltain pakotepoliitikasta ja sisäpoliittisesta kehityksestä. Iranin merkittavin kauppakumppani on EU, erityisesti Saksa, Italia ja Ranska. Suomen kauppa Iranin kanssa on melko vähäistä ja Suomelle voimakkaan ylijäämäistä.

Suomen vienti Iraniin vuonna 2001 oli runsaat 100 miljoonaa euroa. Vienti koostuu pääasiassa tietoliikennelaitteista, puunjalostustuotteista ja koneista. Lisäksi viedään muun muassa lääke- ja maatalousmaiden tuotteita ja lannoitteita. Vientipotentiaalia on esityksen mukaan myös ympäristöteknologian sekä kaivosteollisuuden käyttämien laitteiden, lääke- ja elintarviketecnologian piirissä. Suomen tuonti Iranista vuonna 2001 oli vajaat 3 miljoonaa euroa. Tuonti kattaa tekstiiliteollisuuden tuotteita, lähinnä mattoja, elintarvikkeita, kuten kuivatut hedelmät, kalasäilykkeet ja katkaravut, sekä mineraaleja. Suomalaisella elinkeinoelämällä on saadun selvityksen mukaan suurta kiinnostusta Iranin markkinoita kohtaan myös sijoituskohteena. Kynnys sijoituspäätösten tekoon on toistaiseksi ollut kuitenkin korkea, koska maa ei ole kytkenyt riittävästi takaamaan sijoitusten turvaa. Investointisopimuksella pyritään parantamaan tätä puutetta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Teheranissa 4 päivänä marraskuuta 2002 tehdyn Suomen tasavallan hallituksen ja Iranin is-

lamilaisen tasavallan hallituksen välisen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 15 päivänä tammikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Liisa Jaakonsaari /sd
vpj. Henrik Lax /r
jäs. Ulla Anttila /vihr
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Bjarne Kallis /kd
Ilkka Kanerva /kok
Antero Kekkonen /sd

Juha Korkeaoja /kesk
Kalevi Olin /sd
Sirpa Pietikäinen /kok
Mirja Ryyänen /kesk
Hannu Takkula /kesk
Ben Zyskowitz /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Raili Lahnalampi.